

1.6. **BILBOKO SAN FRANTZISKO ZONAN ATZERRITARREKIKO BURUTUTAKO JARDUERA POLIZIALEI BURUZ ARARTE-KOAK IZANDAKO ESKUHARTZEA**

1.6.1. **SARRERA**

Segidan datozen orrialdeotan, 1997ko azarotik aurrera eta 1998 osoan barrena, San Frantzisko aldean, kanpotarrei egindako jarduera polizialei buruzko Arartekoaren eskuhartzeen laburpena eskaini nahi da.

Arartekoaren partehartzea alor honetan, ofizioz hasten da 1997ko amaieran eta **ondoko arrazoi hauengatik erabaki zen egitea**:

- aurreko hilabeteetan kanpotar batzuek jarduera polizial batzuen gainean aurkeztutako keaxak;
- kolektibo honen alde jotzen duten pertsonen eta laguntza eskaintzen duten elkarten bitartez Arartekora iritsitako informazioak;
- 1997. urtean zehar “Etorrinen Gizarteratzerako Foroan” eta bereziki bertako Giza Eskubideen Batzordean gai honi buruz sortutako keaxak. Arartekoak Foroan parte hartzen zuen, Harresiak Apurtuz GKEen Koordinadoraren ordezkariekin eta Eusko Jaurlaritzako, Foru Aldundietako eta Udaletako hainbat Departamenturekin batera;
- oso pertsona-kolektibo ahul (kolektiboaren beraren egoera eta ezaugarriak direla-eta) baten aurrean egotea.

Abiarazitako ofiziozko ikerketaren xedea Arartekoak lehenago egindako beste ikerketen xede bera da: egoera sakonago ezagutzea, eta, horren arabera, aholku batzuk mahaigaineratzea. Giza eskubideak bermatu behar dituen ikuspegi batetik - Arartekoari dagokiona, alegia- aztertutako egoera hobetzeko balio behar dute aholku eta proposamemek. Hori dela eta, zerbitzu horiek beren gain dituzten instituzioak - Eusko Jaurlaritzako Barne Saila eta Bilboko Udala- eta Eusko Legebiltzarra bera - Aratekoak bertan aurkezten baititu txostenak- dira lan honen **jasotzaile** nagusiak. Aurrera eramandako jardueren laburpenak, hemen aurkezten dena, horri erantzuten dio.

Hala ere, San Frantzisko zonan izaten diren beste gizarte-eragileen partehartze eta konpromezuengatik, baita norbanaren testigantzak, esperientziak, esatekoak eta proposamenak ekarri dituzten kanpotar askoren laguntzengatik ere izan ez balitz, ez zen posible izango burututako lana. Beraiek ere lanaren jasotzaile zuzenak dira.

Kasu honetan, Arartekoaren jarduera kokaturik dago zona batean (San Frantzisko); kolektibo batengan (kanpotarrak); eta zerbitzu zehatz batean (polizi agenteena).

San Frantzisko zonak baditu ezaugarri batzuk, jarduera poliziala bereziki zaildu dezaketenak. Ondoko hauexek izan daitezke, labur labur emanik, ezaugarri batzuk:

- zona horretan galera handia gertatu da azken urteotan (hirigintza, ekonomia eta gizarte mailan...);
- alde horretan pilatzen da ezlegezko drogen trafikoaren puska handi bat (trafiko txikia edo “trapitxeoarena” behintzat, bai);
- kanpotar asko eta asko bizi dira (Euskadiko kanpotar metaketarik handiena, zalantzarik gabe), baina pertsona horien jatorriak, ibilbideak, inplantazioa...oso ezberdinak dira;

- mugimendu handia dago auzolagunen eta elkarten aldetik, baina batzuetan elkarren kontra daude ikuspegiei eta proposamenei dagokienez....

Inguru hartan polizia egoteari dagokionean, erabaki baldintzatzaile batzuen ondorioa izan da. Adibidez:

- 1994. urtean Bilbon hedatu zen Ertzaintza, eta, ondorioz, Polizia Nazionalaren edo Udaltzaingoaren lanak egiten hasi behar izan zuen;
- 1996. urtean komisaldegi bat zabaldu zuen Udaltzaingoak; horren ondorioz, berrogei bat agente ari dira zonan;
- 1997. urteko uztailean, Gorteetako operatibo berezi bat jarri zuen martxan Ertzaintzak, eta horrek ehun bat agente -eguneko 24 orduz txandaka egoten direnak- ekarri ditu auzora.

Azken erabaki hauetako batzuk nahiko berriak dira, eta polizia gehiagorik eta polizi antolamendu eraginkorragorik izateko hiritarrek egindako eskaerari erantzun nahi diote. Bestea alde batetik, hiritarren segurtasuna bermatzeko goian aipatu ditugun taldeez gain, droga-trafikoa ikertzean eta kontrolatzean espezializatuta dauden beste unitate batzuek ere hartzen dute parte inguruan neurri txikiago edo handiago batean, azken finean, droga-trafikoa baita poliziak San Frantzisko zonan jarduteko elementu nagusi eta baldintzatzailea.

Azaldu dugun bezala, kezkak eta kezkak sortu dituen egoera hobe ezagutzea da Arartekoaren partehartzearen funtsezko helburua; horren arabera, ukitutako pertsonen zerbitzu eta bizi-baldintzak hobetzeko aholku batzuk mahaigaineratuko ditu. Arartekoa sortzeko legeak berak ezarritakoari jarraiki, aholkuek instituzio honi dagokion eskubideak defendatzeko eta bermatzeko kezkari erantzun behar diote; era berean, Arartekoaren eskuduntza diren alde eta instituzioetara mugatu behar dira aholkuak, kontrol-lana aurrera eramateko. Horrela, egoera hobea ezagutzearen, egiteetan gehien nahastuta dauden bi ikuspegietatik saiatu gara informazio esanguratsua biltzen: alde batetik, inguruko kanpotarren ikuspegiatik, eta, bestetik, polizi agenteen ikuspegiatik. Aholkuak aplikagarriak izan daitezten, Bilboko Udalarri eta Eusko Jaurlaritzako Barne Sailari dagozkien erantzukizunetan zentratu dira aholkuak, nagusiki.

Beste instituzio batzuek ere erantzukizunak (atzeritartasunari dagokionez, esate baterako) dituzte, eta instituzioz kanpoko beste eragile batzuk ere nahastuta daude jorratutako gai honetan, hori begi bistakoa da. Txosten honetan jorratzen den ia gai bakarra jarduera poliziala izanik, beste aldetik, inguru honek duen arazoaren zati txiki bat, besterik ez dela ere begi bistan dago. Gainera, jarduera poliziala arazoak berak baldintzatzen du neurri handi batean, edo arazoaren ondorioa da. Polizi esparrua gainditzen duten inplikazioetakoren batzuk agerian dira egindako lanean, nahiz eta aipatu arrazoiengatik haien gaineko aholkurik ez mahaigaineratu. Nolanahi ere, ikuspegi globala da, inork ahaztu behar ez lukeena eta, bereziki, agintari erantzuleek kontuan hartu eta lehenetsunez tratatu beharko luketena.

1.6.2. **INFORMAZIOA ESKURATZEKO ERABILITAKO LAN METODOLOGIA**

Oinarrizko bi iturri erabili ziren informazioa biltzeko:

- a) Bata San Frantzisko zonan egindako jarduera polizialak jaso dituztenen edo jarduera polizialen lekuko izan direnen eskutik heldu da. Horrek azaltzen du bildutako testigantza pertsonalei hasierako txostenak ematen dien garrantzia.